

УДК 159.9

М.М. Козак, І.М. Періг, канд. психол. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ФАКТОР ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ДОШКІЛЬНИКА

M.M. Kozak, I.M. Perig, Ph. D. Assoc. Prof.

FULL-ROLL GAME AS FACTOR OF PRACTICAL DEVELOPMENT OF MODERN PRIZE

У житті дитини гра має важливе значення, особливо в дошкільний період (від 3 до 6/7 років), адже саме тоді вона «приміряє» на себе та виконує певні ролі. У грі діти змальовують дорослих у період трудової діяльності (ремонт в будинку, приготування їжі), стосунки та сутність їхньої діяльності («вчитель» навчає дітей, ставить «оцінки» та задає «домашнє завдання»), все це допомагає краще пізнати навколишній світ. Варто зауважити, що взаємовідносини між персонажами гри бувають різними: співпереживання, турбота, вдячність, допомога, підтримка, співчуття. Іноді взаємини можуть проявлятися грубістю, заздрістю, жорстокістю. Все це залежить від виховання та оточення, в якому розвивається дитина. В період гри відбувається задоволення соціальних, естетичних, моральних та пізнавальних потреб, а також дошкільник виражає своє прагнення до самостійності та активної участі у житті дорослих [1].

В дошкільний період життя провідним видом діяльності стає гра. Це характеризується не тим, що цим дитина приділяє їй більшість свого часу, а тим, що гра спричиняє зміни у її психічному розвитку. Під час ігрової взаємодії визріває готовність дошкільника до таких видів діяльності, як спілкування, праця та навчання.

Дане дослідження зацікавило багатьох науковців, зокрема Л. Артемова, Д. Б. Ельконіна, М. Я. Басова, Г. Григоренко, К. Щербакова та ін. дослідники зауважили, що дошкільники починають краще розуміти оточуюче соціальне життя, а це свідчить про прагнення не лише наслідувати дії дорослих, а й засвоювати інші соціальні функції [1].

Данило Ельконін виділив чотири рівні розвитку сюжетно-рольової гри дошкільника. Перший та другий рівень формуються у 3-5 років, а третій та четвертий у 5-7 років.

I рівень характеризується тим, що дії з предметом (годування), направлені на співучасника, стають змістом гри; діти не називають себе іменами, а назвами ролей.

На II рівні ігрові дії характеризується послідовністю та їхнім збільшенням: похід в магазин – приготування їжі - накривання столу – годування – миття посуду. Варто зауважити, що в даний період не відбувається порушення послідовності дій в ігровій діяльності, адже це спричиняє протест в дитини.

III рівень зумовлений появою у грі інших рольових дій (наприклад, «вихователька» дитячого садочку просить «кухаря» «приготувати їжу») та виконанням характерної поведінки дитини, яка визначається роллю у ігровій діяльності.

IV рівень формує реалізацію тих дій, які пов'язані зі поведінкою до інших («Помий руки, а потім – сідай їсти», «Не їж цукерки перед обідом, бо зникне апетит»). Також мовлення дошкільника залежить від ролі, яку він виконує у грі [2].

Під час гри найкраще формуються основні новоутворення даного періоду, які допомагають переходу до етапу молодшого шкільного віку. Варто зауважити, що саме в дошкільний період формуються особистісні риси, психічні якості, а також розвивається креативність чи творчість [3].

В ігровій діяльності, вище зазначеного періоду, найкраще розвивається пам'ять та довільна увага, адже умови гри сприяють кращому зосередженню та запам'ятовуванню. Умови гри вимагають від дошкільника зосередження на предметах, сюжеті, правилах гри, а такої їхньому запам'ятовуванні. Якщо дитина не зможе виконувати умови гри, то в неї виникнуть труднощі у спілкуванні з однолітками, можуть виникнути ефекти неприйняття.

Ігрова ситуація допомагає дитині розвивати мислення, адже у грі інколи потрібно використовувати заміники предметів, даючи їм іншу назву (наприклад, замість грошей, які потрібні для того, щоб сходити в магазин дитина використовує фішки певного кольору). На основі цього дитина вчиться думати про предмет та уявно його використовувати, в таких ситуаціях активно розвивається уява дошкільника [4].

Гра має неабиякий позитивний вплив на розвиток особистості, адже саме тоді дошкільник починає вивчати взаємини та поведінку людей, які стають для нього зразком. Крім того ігрова діяльність допомагає дитині виробляти навички спілкування, які їй потрібні для встановлення дружніх контактів з дітьми її віку.

Важливим фактором є те, що воля в дитини також починає розвивати в період гри. Це зумовлено тим, що, граючись, дитина добровільно підкоряється вимогам певних учасників гри.

Гра найкраще сприяє психічному розвитку дошкільника, зароджує нові види діяльності дитини, а саме, формує зображувальну діяльність, сприяє першій появі елементів праці та навчання.

На сучасному етапі для розвитку дітей створюється багато цікавих ігор та методик, одним із прикладів є дидактичні ігри (має навчальну мету) «Що потрібно для життя?», «Хто що виготовив?» «Подарунки» та багато інших. Більшості дошкільникам подається робити щось своїми руками, для цього використовують водяні розмальовки та м'який пластилін. Звичайно, що дівчаткам переважно подобається гратися лялькою, завдяки якій вони вчаться проявляти турботу та відповідальність. Хлопчики граються машинками, або іншими видами техніки, які допомагають розвивати самостійність, витримку та пізнавати навколишній світ [5].

Отже, на розвиток дитини впливає багато факторів, але одним із них є сюжетно-рольова гра, беручи участь у якій, дошкільник виокремлює себе серед інших. В ігровій діяльності дитина швидше проявить турботу, витримку, поступливість, ніж у реальному житті. Недарма, гру називають дев'ятим валом дитячого розвитку.

Література

1. Бузова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / А. П. Бузова. – 2-е вид. зі змін. та доп. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 296 с.
2. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М. : Педагогика, 1978. – 301 с.
4. Періг І.М. Нестандартність обдарованої дитини // І.М. Періг, Л.І. Федорчук / «НАУЧНИЙ МИР» Научные труды SWorld, 2010. – Т. 8, №2. – С. 36-37
5. Смирнова Е.О. Состояние игровой деятельности современных дошкольников / Е. О. Смирнова, О. В. Гударева // Психологическая наука и образование, 2005. – № 2. – С.76-86.
6. Федорова М.А. Сюжетно-рольова гра як засіб виховання моральних цінностей дошкільника / М.А.Федорова // Сталий розвиток : проблеми та перспективи / за заг. ред. О.А.Дубасенюк: зб. наук. праць.– Житомир: вид-во "Полісся", 2015. – С. 164-170.